

Försäkringskassans särskilda redovisning för civilt försvar

Detta är den sammanfattande promemorian för den särskilda redovisningen för civilt försvar som Försäkringskassan ska lämna till Regeringskansliet med kopia till Myndigheten för civilt försvar samt Myndigheten för totalförsvarsanalys.

Försäkringskassans viktigaste uppdrag är att förvalta det svenska socialförsäkringssystemet. Verksamheten är samhällsbärande och måste fungera genom hela hotskalan – från fred till kris och krig.

I egenskap av beredskapsmyndighet har vi under flera år arbetat med att stärka förmågan och robustheten för att bidra till det civila försvaret.

Digital infrastruktur, datakommunikation och Försäkringskassans it-system är grundläggande förutsättningar för upprätthållandet av förvaltningen för Försäkringskassan. Dessutom tar Försäkringskassan ansvar för och är drivande i samarbeten med andra för att bidra till fortsatt digitalisering och utveckling.

Nedan följer en beskrivning av vilken utveckling som bedrivits de senaste åren, från 2019 till nutid.

- 2019

Vi satte långsiktiga mål för Försäkringskassans utveckling av beredskap, motståndskraft, digitala suveränitet och infrastruktur. Med detta lade vi en inriktning för att öka vår förmåga att utveckla, underhålla och skydda vår verksamhet och teknisk infrastruktur även under svåra förutsättningar.

Under samma år påbörjades även arbetet med att stärka vår interna styrning och kontroll. Vi ville med detta förbättra och utveckla den interna miljön, styrningen och chefers ledarskap.

För att säkra våra samhällsbärande funktioner mot cyberangrepp, värna den personliga integriteten är det centralt att Försäkringskassan och andra offentliga aktörer har egen rådighet över sin verksamhetskritiska data och digitala tjänster och inte är beroende av privata aktörer. Därför har Försäkringskassan drivit frågan om att Sverige ska upprätta en myndighetsövergripande strategi och en långsiktig handlingsplan för statlig digital suveränitet. Försäkringskassan gav även ut den så kallade "Vitboken" som handlar om risker, lämplighet och vägen framåt med användandet av molntjänster i samhällsbärande verksamhet.

Som en del i detta etablerade Försäkringskassan också en cybersäkerhetsenhet – security operations center.

- 2020

Under året drev Försäkringskassan en aktiv krishantering i och med den pågående pandemin. Anpassningar gjordes inom exempelvis organisation, produktionsuppföljning, omfördelning av personal, utökat systemstöd för att bedriva storskaligt distansarbete. Utveckling och anpassningar av beslutsprocesser och handläggningssystem

genomfördes på mycket kort tid. Många lärdomar drogs och har bidragit starkt i det fortsatta arbetet med att utveckla krisorganisationen, kontinuitetshanteringen och införande av förmågehöjande beredskapsåtgärder. En effekt av detta är Försäkringskassans hemställan om översyn av socialförsäkringsbalken gällande vissa undantagsbestämmelser och föreskriftsrätt som lämnades till regeringen 2023.

- 2021

Vi fortsatte utvecklingsarbetet och satte uppdaterade långsiktiga mål för att fortsatt utveckla, underhålla och skydda vår verksamhet och tekniska infrastruktur under våra förutsättningar.

- 2022

Vi initierade programmet "Operativ förmåga" med bakgrund av den säkerhetspolitiska utvecklingen, myndighetens utökade ansvar i beredskapssystemet samt lärdomarna från pandemin. Anledningen var att vi ville stärka vår operativa förmåga vid krig och allvarlig kris och att delar av myndighetens arbete med totalförsvarsplanering behövde accelereras. Vid uppföljningen av programmet konstaterades att Försäkringskassan har höjt sin operativa förmåga vid samhällsstörningar, och därigenom förbättrat förutsättningarna för myndigheten att så långt som möjligt upprätthålla sin samhällsviktiga verksamhet även i händelse av krig, krigsfara eller allvarlig fredstida kris.

Försäkringskassan fick 2022 i uppdrag av regeringen att beräkna och betala ut elstöd till privatpersoner och hushåll i Sverige för perioder av höga elpriser, främst gällande 2021–2022. Uppdraget genomfördes framgångsrikt, särskilt med tanke på den korta tidsramen och det stora antalet mottagare.

- 2023

Försäkringskassan utvecklade och implementerade ett antal förmågehöjande åtgärder som identifierades inom programmet "Operativ förmåga".

- 2024

Under 2024 etablerade Försäkringskassan ett samordningskansli utifrån uppdragen genom förordning 2024:105 om samordnad och säker statlig it-drift (Nitis).

- 2025

Under året initierade Försäkringskassan myndighetssamverkan avseende utbildningskonceptet Handlingskraftigt ledarskap i kris och krig (HLKK), tillsammans med samtliga myndigheter i beredskapssektorerna Ekonomisk säkerhet, Försörjning av grunddata och i samarbete med Försvarshögskolan. Totalt kommer drygt 2 000 chefer i de berörda sektorerna att utbildas fram till 2027. Syftet med HLKK är att så snabbt som möjligt utveckla och stärka handlingskraften hos enskilda chefer genom att utveckla trygghet och mod i sitt ledarskap under kris och krig. HLKK ska också bidra till en kulturförflyttning på systemnivå som stödjer ett handlingskraftigt ledarskap i totalförsvaret under höjd beredskap.

Regeringen har gett Försäkringskassan i uppdrag att tillsammans med Lantmäteriet, Skatteverket och Trafikverket erbjuda en samordnad och säker statlig it-drift enligt förordning (2024:1005) om samordnad och säker statlig it-drift. De fyra leverantörsmyndigheterna har under året bland annat skapat en tjänstekatalog för det samordnade statliga tjänsteutbudet. I nuläget finns 12 tjänster i tjänsteutbudet. En årsredovisning för arbetet med det samordnade tjänsteutbudet lämnas till regeringen senast 31 mars. Det samordnade tjänsteutbudet är en del av det större samverkansprojektet Nationell it-drift i samverkan, Nitis. I denna samverkan ingår även

frågor om nationell infrastruktur med datacenter och datakommunikation, samt en modell för datasäkring och återstart av it-driften.

Under perioden har arbetet med att utveckla FK:s förmåga inom civilt försvar inriktats på tre prioriterade områden:

- En utvecklad krigslednings- och krigsorganisation.
- Förstärkt geografisk beredskap kopplat till myndighetens kontor runt om i landet, för att möta den geografiska dimensionen inom civilt försvar.
- Utbildning och övning med planering och genomförande inom myndigheten och tillsammans med en rad andra aktörer.

Arbetet inom prioriterade områden fortsätter under 2026. Utbildningen HLKK genomförs med flertalet chefer och övningsverksamheten kommer intensifieras både på Försäkringskassan och i sektorn.

För att stärka Försäkringskassans robusthet inom it har vi stärkt förmågan att återställa it-driften genom att flytta geografiskt säkrat data från en plats till annan så att vi kan upprätthålla verksamhetsuppdraget vid ett angrepp eller allvarlig kris. Detta har också testats via återläsningsövningar. Vi har också stärkt It-avdelningens reservdelslager för att förbättra tillgången till kritiska driftskomponenter.

För att öka säkerheten, robustheten och tillgängligheten av betalningar utvecklar Försäkringskassan nu ett nytt och standardiserat betalsystem utifrån modern arkitektur. Vi har också höjt informationssäkerheten genom säkrare kommunikationsvägar mellan Försäkringskassan och bank genom införandet av krypterade betalningsfiler.

Avseende regionalt stöd i säkerhetsarbete har vi under året stärkt det verksamhetsnära säkerhetsarbetet i form av utökad kapacitet av verksamhetsnära säkerhetsrådgivare. Under året har vi etablerat samverkan med Civo-kanslierna. Vi har också anställt ett antal verksamhetsnära säkerhetsrådgivare i syfte att stödja avdelningarna gällande säkerhetsfrågor, bland annat civilt försvar.

När det gäller robusta kontor och ledningsplatser har vi tagit fram en strategi och övergripande plan för etablering av robusta kontor och alternativa ledningsplatser med god geografisk spridning över hela landet. Vi har infört redundanta lösningar för bland annat skanning. Vi har dessutom genomfört förstärkande åtgärder för att utrusta och förstärka befintliga lokaler. Arbete pågår löpande för att stärka vår förmåga.

Avseende Försäkringskassans uppdrag att handlägga och betala ut totalförsvarsförmåner har vi under året genomfört nödvändig utveckling av it-stöd för att omhänderta utbetalning av dagpenning och näringsbidrag till civilpliktiga inom drift och underhåll avseende elproduktion och nätverksamhet. Vi har bland annat utvecklat en faktureringslösning till Svenska kraftnät avseende civilpliktiga.

En central del inom administrationen av totalförsvarsförmåner är att vi skyndsamt behöver flytta vårt föråldrade it-stöd till ny miljö för att stärka förmågan att snabbt kunna ställa om och ta emot ytterligare myndigheters behov av civilpliktiga som behöver få utbetalningar av Försäkringskassan. Arbete med övergång till ett nytt modernt it-system pågår.

Försäkringskassan har som beredskapsmyndighet i uppdrag att förstärka sin beredskap för att kunna använda personallån mellan myndigheter. Uppdraget innebär att in- och utlån av personal kan användas för att lösa kortsiktiga behov av kompetens, kompetensutveckling, omställning eller under fredstida kriser. Vid utgången av 2025 har vi tecknat tio överenskommelser med andra myndigheter om samarbete för in- och utlån

av personal. Utöver detta har vi påbörjat ett internt arbete med att utveckla information och rutiner för personallån.

En annan viktig roll inom beredskapssystemet är att vara ansvarig myndighet för beredskapssektorn Ekonomisk säkerhet. 2022 etablerades ett sektorskansli hos Försäkringskassan. Vi leder nu sektorns arbete med att samordna åtgärder både inför och vid fredstida krissituationer och höjd beredskap. Förutom Försäkringskassan ingår Arbetsförmedlingen, Pensionsmyndigheten, Riksgälden, Skatteverket, Statens servicecenter och Utbetalningsmyndigheten i sektorn. Under 2025 har vi utöver säkerhetsorganisationerna även stärkt samverkan inom kommunikation, signalskydd, juridik och ekonomi.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Nils Öberg i närvaro av avdelningschef Stefan Blom samt områdeschef Carl-Johan Mårtenson den senare som föredragande.

Nils Öberg

Carl-Johan Mårtenson